

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

28 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Nadejda Toma,
Judecători Iurie Diaconu, Anatolie Țurcan, Victor Burduh,
Nicolae Craiu,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Andrei Formusatii, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți din 24 februarie 2021, în privința inculpatului

Rusu Veaceslav xxxx.

<i>instanța de fond:</i>	<i>Termenul de examinare</i> <i>16.03.2018 - 15.03.2019,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>19.04.2019 - 27.11.2019,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>30.01.2020 - 07.07.2020,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>06.08.2020 - 24.02.2021,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>20.05.2021 - 28.06.2021.</i>

Asupra recursului menționat, Colegiul Penal lărgit,

CONSTATĂ :

1. Prin sentința Judecătorei Edineț din 15 martie 2019, Rusu Veaceslav a fost condamnat în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal la amendă în mărime de 800 unități convenționale, ce constituie 16.000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare și gestionare a mijloacelor financiare pe un termen de 2 ani.

2. Instanța de fond a constatat că, inculpatul Rusu V., fiind în înțelegere prealabilă, de comun acord și împreună cu mai multe persoane nestabilite de organul de urmărire penală, a elaborat un plan criminal în vederea punerii în funcțiune a piramidei financiare cu denumirea „Xxxx” pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

În aceste condiții, Rusu V., pe parcursul perioadei de timp cuprinsă între lunile martie-septembrie 2015, acționând prin participare complexă, distribuind preventiv

rolurile fiecăruia, activând în calitate de coautor, pentru evidența, păstrarea, transportarea, depozitarea mijloacelor bănești, racolarea persoanelor, organizarea evenimentelor de informare despre activitatea pretins legală a grupării menționate, prin intermediul mai multor telefoane mobile și a mijloacelor de comunicare, coordona activitatea grupului criminal organizat, prin darea de indicații, coordonarea acțiunilor și repartizarea rolurilor membrilor acesteia, precum și participa nemijlocit la realizarea acțiunilor infracționale.

Astfel, Rusu V., de comun acord cu mai multe persoane nestabilite de organul de urmărire penală, a organizat și pus în funcțiune o schemă criminală pe teritoriul Republicii Moldova, prin care ilegal a creat prin mai multe raioane ale țării o entitate de tip "piramidă financiară", cu denumirea "Xxxx", neînregistrată în Registrul de Stat al întreprinderilor al Republicii Moldova și care nu dispune de statut de persoană juridică, care era specializată în colectarea de la cetățeni și persoane juridice a depunerilor sub forma de mijloace bănești, în schimbul unor pretinse dividende avantajoase în mărime de 300 % anual de la suma depusă.

Potrivit planului infracțional „Xxxx” era alcătuit structural din „celule”, care erau dirijate de persoane de încredere, numite „KEEPER” sau „хранитель” (traducere: supraveghetor), cu un statut special în ierarhia grupului criminal organizat și care participau nemijlocit la realizarea acțiunilor infracționale, prin racolarea noilor membri și selectarea, recrutarea și convingerea victimelor să transmită diverse sume de bani în contul piramidei financiare, de unde acești bani erau însușiți de membrii grupului criminal organizat.

Funcționalitatea organizației era asigurată prin intermediul paginii web: <http://xxxx>, care era administrată din afara Republicii Moldova de membri ai grupării criminale date și prin care fiecare participant la piramida financiară obținea un „cabinet” virtual, în care erau reflectate mijloacele bănești ”investite” și situația la zi a fiecărui utilizator.

Astfel, Rusu Veaceslav, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare, acționând cu intenție directă din motive de cupiditate, pe parcursul perioadei de timp cuprinse între lunile **martie - septembrie 2015**, în mai multe etape a însușit prin intermediul lui Onilă Victor de la Spînu Viorica mijloace bănești în sumă totală de 30.000 lei, după care, dorind să dea o aparență de legalitate a acțiunilor sale, a restituit prin intermediul băncii comerciale „Victoriabank”, sub pretextul activității prospere a piramidei financiare cu denumirea „Xxxx,” mijloace bănești în sumă de 5.000 lei, cauzând părții vătămate Spînu Viorica daune în proporții considerabile în sumă totală de 25.000 lei.

Tot el, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare, acționând cu intenție directă, din motive de cupiditate, pe parcursul perioadei de timp cuprinsă între lunile **martie-aprilie 2015**, în mai multe etape, a însușit prin intermediul lui Onilă Victor, de la Grinenco Zinaida mijloace bănești în sumă totală de 10.000 lei, cauzând părții vătămate Grinenco Zinaida daune în proporții considerabile în sumă totală de 10.000 lei.

Tot el, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare, acționând cu intenție directă, din motive de cupiditate, pe parcursul perioadei de timp cuprinsă între lunile **martie - septembrie 2015** în mai multe etape, a însușit personal și prin intermediul lui Onilă Victor de la Pînzari Corina mijloace

bănești în sumă totală de 55.000 lei, după care, dorind să dea o aparență de legalitate acțiunilor sale, a restituit prin intermediul băncii comerciale „Victoriabank”, sub pretextul activității prospere a piramidei financiare cu denumirea „Xxxx” mijloace bănești în sumă de 35.000 lei, cauzând părții vătămate Pînzari Corina daune în proporții considerabile în sumă totală de 20.000 lei.

În total, prin acțiunile sale intenționate, Rusu V. a cauzat un prejudiciu material părților vătămate în sumă totală de 55.000 lei.

Instanța a reținut că inculpatul a fost prezent în ședințe, până la declararea cercetării judecătorești terminate, ulterior nu s-a mai prezentat, fără invocarea motivelor și prin încheierea din 08.02.2019 a fost dispusă anunțarea lui în căutare, judecarea cauzei fiind efectuată în lipsa inculpatului, în temeiul art. 321 alin. (2) pct. 1) Cod de procedură penală.

Instanța a statuat că vina inculpatului este dovedită, iar acțiunile lui au fost corect încadrate în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane *prin inducere în eroare a acesteia prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului*, care a produs daune considerabile, săvârșită de două sau mai multe persoane.

3. Avocatul Mihail Barbaroș a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie achitat.

Apelantul a invocat că examinând toate probele materiale prezentate de către acuzarea de stat în instanța de fond, în coroborarea lor directă cu învinuirea adusă lui Rusu V., s-a constatat cu certitudine fapta lipsei semnelor infracțiunii imputate or, nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, precum și nici săvârșirea presupusei fapte de către inculpat.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 27 noiembrie 2019, apelul a fost respins, ca nefondat.

Instanța de apel a invocat că nu au fost stabilite careva abateri sau încălcări de ordin procedural sau material pe parcursul examinării cauzei în instanța de fond.

5. Avocatul Mihail Barbaroș a declarat recurs ordinar, solicitând casarea deciziilor adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie achitat.

Recurentul a invocat că examinând toate probele materiale prezentate de către acuzarea de stat în instanța de fond în proces judiciar, în coroborarea lor directă cu învinuirea adusă lui Rusu V., s-a constatat cu certitudine fapta lipsei semnelor infracțiunii imputate, or, nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, precum și nici săvârșirea presupusei fapte de către inculpat.

6. Prin decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 07 iulie 2020, recursul a fost admis, casată total decizia menționată și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Instanța de recurs a statuat că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul declarat și nu a examinat chestiunile esențiale, cum ar fi:

- prin Legea nr. 179 din 26.07.2018, (MO nr.309-320/498 din 17.08.2018) pentru modificarea unor acte legislative, art. IV, pct. 4), în dispoziția alineatului (1) al art. 190 Cod penal, textul „înșelăciune sau abuz de încredere” s-a substituit cu textul „inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților

substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile”, chiar dacă la data de 11.12.2018, acuzarea a adus la cunoștință apărării și inculpatului o nouă formulare a învinuirii, ea urma a fi susținută de către acuzare prin probe materiale și mijloace subsecvente noii formulări a învinuirii - acuzarea nu a făcut-o și nici nu și-a susținut învinuirea adusă;

- până la data pronunțării sentinței, după cercetarea probelor în prima instanță, acuzarea s-a statuat pe formularea și acceptarea probelor de învinuire în presupusa existență a laturilor infracțiunii prin prisma ”înșelăciunii și abuzului de încredere”, dar nu pe o formulare nouă și definitivată expusă prin legea nouă;

- dispozițiile legii noi operate la art. 190 alin. (1) Cod penal sunt imprevizibile și, prin urmare, permit o interpretare extensivă defavorabilă acuzatului. În descrierea elementelor infracțiunii de escrocherie, legislatorul operează cu noțiuni din dreptul civil, care nu sunt definite;

- aplicarea articolului 190 Cod penal este condiționată de existența unui act juridic lovit de nulitate, încheiat prin vicierea consimțământului. În aceste condiții, nu este clar dacă judecătorul care examinează o cauză penală de învinuire în baza art. 190 Cod penal trebuie să aibă în vedere constatările unei instanțe civile cu privire la nulitatea actului juridic sau dacă trebuie să se substituie unei instanțe civile și să constate mai întâi dacă actul juridic este nul;

- legislatorul a generat o suprapunere între răspunderea civilă (i.e. sancțiunea nulității actului juridic) și răspunderea penală, deși aceste tipuri de răspundere trebuie delimitate în mod strict. Dispozițiile menționate și operate prin Legea nr. 179, creează riscuri ca orice neexecutare a obligațiilor cu caracter civil să fie calificată în baza articolului 190 Cod penal, contrar articolului 1 din Protocolul nr. 4 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care prevede că nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală, prevederile menționate și operate de către acuzatorul de stat în formularea nouă adusă de învinuire și nesusținută în instanța de judecată sub aspectul noilor condiții, contravin articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituția RM”.

Anume asupra acestor motive invocate în apelul declarat, instanța de apel s-a pronunțat superficial, fără o argumentare cuvenită, printr-o formulare generală și evazivă și astfel nu a întreprins toate măsurile de a elucida circumstanțele esențiale ale cauzei.

Deși în sentință, prima instanță a descris fapta constatată și a încadrat acțiunile inculpatului în temeiul noilor prevederi al art. 190 Cod penal, introduse prin Legea nr. 179 din 26.07.2018, în vigoare 17.08.2018, însă nu a ținut cont de prevederile art. 113 alin. (1) Cod penal, ce stipulează că „Se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală”.

Astfel, nu s-a efectuat o descriere a faptei în corespundere cu dispoziția textului modificat (componentei concretizate a infracțiunii prevăzute de norma penală), adică a dispoziției art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal în red. Legii nr.179 din 26.07.2018, în vigoare 17.08.2018.

7. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 24 februarie 2021, apelul a fost admis, ***casată sentința*** și pronunțată o nouă hotărâre.

Rusu Veaceslav a fost ***achitat*** de sub învinuirea săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, din motiv că ***fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.***

Dispozițiile sentinței în latura corpurilor delictive, s-au menținut.

Instanța de apel a reținut că inculpatul, fiind citat în mod legal, în ședința instanței de apel, nu s-a prezentat.

Contrar prevederilor art. 8, 389 Cod de procedură penală, sentința nu a fost bazată pe probe veridice, care au fost prezentate și cercetate în cadrul judecării cauzei, instanța acceptând abordările și concluziile organului de urmărire penală cu privire la ***vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal.***

Or, există dubii rezonabile că ***acțiunile inculpatului întrunesc elementele infracțiunii*** prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, respectiv, ***că acesta a avut intenția de a sustrage bunurile*** părților vătămate.

Concluziile despre vinovăția persoanei ***de săvârșirea infracțiunii*** nu pot fi întemeiate pe presupuneri, iar toate dubiile în problema învinuirii care nu pot fi înlăturate, se interpretează în favoarea inculpatului, cerințe, de care instanța de fond nu a ținut cont.

Concluzia instanței de fond privind constatarea vinovăției inculpatului ***în săvârșirea infracțiunii*** prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, nu se racordă la probele anexate la dosarul penal.

Or, atât pe parcursul urmăririi penale, cât și în instanța de fond și cea de apel, partea acuzării ***n-a prezentat în acest aspect probe că inculpatul a urmărit un scop unic de a comite escrocheria*** în privința părților vătămate.

Astfel, în acțiunile inculpatului lipsesc două elemente a infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal: latura obiectivă și latura subiectivă a infracțiunii de escrocherie.

Acțiunile lui Rusu V. au fost încadrate de către procuror în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane ***prin înșelăciune și abuz de încredere***, săvârșită de mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

La caz, nu există elementul obligatoriu al infracțiunii de escrocherie, deoarece nu a fost demonstrată intenția inculpatului ***de însușire a bunurilor*** de la părțile vătămate, acest fapt urmând a fi dedus din următoarele circumstanțe ale cauzei penale.

Limita între un acord civil și o componentă de infracțiune este latura subiectivă, care în cadrul relațiilor civile este caracterizată prin buna credință a părților, iar în cazul escrocheriei este caracterizată prin ***înșelăciune și abuz de încredere***, detaliate de legiuitor.

Prin înșelăciune se înțeleg acțiunile făptuitorului de a duce în eroare, de a amăgi proprietarul.

Prin abuz de încredere făptuitorul folosește în scop de a obține un bun material (bani), relațiile de încredere.

În asemenea circumstanțe, în ședințele judiciare nu a fost confirmat cu certitudine, prin probe veridice și concludente, că în acțiunile inculpatului sunt întrunite elementele infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal.

În ședința de judecată *n-au fost prezentate probe a vinovăției inculpatului*. Art. 6 (2) CEDO obligă printre altele, că, îndeplinindu-și funcțiile sale, instanța să nu pornească de la ideea preconcepută, că persoana *acuzată a comis acțiunea* incriminată, obligația de a prezenta dovezi revenind procurorului și orice dubii fiind în favoarea acuzatului (hot. Barbera, Messegue și Jabardo v. Spania, hot 06.12.1988).

Apreciind probele pe cauză, declarațiile inculpatului, părților vătămate, martorilor, materialele din dosar din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, iar toate în ansamblu din punct de vedere al colaborării lor s-a reținut în sarcina inculpatului următoarele: Rusu V. *a fost învinuit de organul de urmărire*, că fiind în înțelegere prealabilă, de comun acord și împreună cu mai multe persoane nestabilite de organul de urmărire penală, a elaborat un plan criminal în vederea punerii în funcțiune a piramidei financiare cu denumirea „Xxxx” pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

În aceste condiții, Rusu V., pe parcursul perioadei de timp cuprinsă între lunile martie-septembrie 2015, acționând prin participație complexă, distribuind preventiv rolurile fiecăruia, activând în calitate de coautor, pentru evidența, păstrarea, transportarea, depozitarea mijloacelor bănești, racolarea persoanelor, organizarea evenimentelor de informare despre activitatea pretins legală a grupării menționate, prin intermediul mai multor telefoane mobile și a mijloacelor de comunicare, coordona activitatea grupului criminal organizat, prin darea de indicații, coordonarea acțiunilor și repartizarea rolurilor membrilor acesteia, precum și participa nemijlocit la realizarea acțiunilor infracționale.

Astfel, Rusu V. de comun acord cu mai multe persoane nestabilite de organul de urmărire penală, a organizat și pus în funcțiune o schemă criminală pe teritoriul Republicii Moldova, prin care ilegal a creat prin mai multe raioane ale țării o entitate de tip „piramidă financiară”, cu denumirea „Xxxx”, neînregistrată în Registrul de Stat al întreprinderilor al Republicii Moldova și care nu dispune de statut de persoană juridică, care era specializată în colectarea de la cetățeni și persoane juridice a depunerilor sub formă de mijloace bănești, în schimbul unor pretinse dividende avantajoase în mărime de 300% anual de la suma depusă.

Potrivit planului infracțional, „Xxxx” era alcătuit structural din „celule”, care erau dirijate de persoane de încredere, numite „KEEPER” sau „хранитель” (traducere: supraveghetor), cu un statut special în ierarhia grupului criminal organizat și care participau nemijlocit la realizarea acțiunilor infracționale, prin racolarea noilor membri și selectarea, recrutarea și convingerea victimelor să transmită diverse sume de bani în contul piramidei financiare, de unde acești bani erau însușiți de membrii grupului criminal organizat.

Funcționalitatea organizației era asigurată prin intermediul paginii web: <http://xxxx>, care era administrată din afara Republicii Moldova de membri ai grupării criminale date și prin care fiecare participant la piramida financiară obținea un „cabinet” virtual, în care erau reflectate mijloacele bănești „investite” și situația la zi a fiecărui utilizator.

Astfel, Rusu V., urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare, acționând cu intenție directă din motive de cupiditate, pe parcursul perioadei de timp cuprinse între lunile martie-septembrie 2015, în mai multe etape a însușit prin intermediul lui Onilă V. de la Spînu V. mijloace bănești în sumă totală de 30.000 lei, după care, dorind să dea o aparență de legalitate acțiunilor sale, a restituit prin intermediul băncii comerciale „Victoriabank”, sub pretextul activității prospere a piramidei financiare cu denumirea „Xxxx” mijloace bănești în sumă de 5.000 lei, cauzând părții vătămate Spînu V. daune în proporții considerabile în sumă totală de 25.000 lei.

Tot el, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare, acționând cu intenție directă, din motive de cupiditate, pe parcursul perioadei de timp cuprinsă între lunile martie-aprilie 2015, în mai multe etape, a însușit prin intermediul lui Onilă V. de la Grinenco Z. mijloace bănești în sumă totală de 10.000 lei, cauzând părții vătămate Grinenco Z. daune în proporții considerabile în sumă totală de 10.000 lei.

Tot el, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare, acționând cu intenție directă, din motive de cupiditate, pe parcursul perioadei de timp cuprinsă între lunile martie-septembrie 2015, în mai multe etape, a însușit personal și prin intermediul lui Onilă V. de la Pînzari C. mijloace bănești în sumă totală de 55.000 lei, după care, dorind să dea o aparență de legalitate acțiunilor sale, a restituit prin intermediul băncii comerciale „Victoriabank”, sub pretextul activității prospere a piramidei financiare cu denumirea „Xxxx” mijloace bănești în sumă de 35.000 lei, cauzând părții vătămate Pînzari C. daune în proporții considerabile în sumă totală de 20.000 lei.

În total, prin acțiunile sale intenționate Rusu V. a cauzat un prejudiciu material părților vătămate în sumă totală de 55.000 lei.

Acțiunile lui Rusu V. au fost încadrate în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane ***prin înșelăciune și abuz de încredere***, săvârșită de mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

8. Procurorul în Procuratura de circumscriptie Bălți, Andrei Formusatii declară recurs ordinar, solicitând casarea deciziei menționate și dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul invocă că decizia motivată a fost pronunțată la 24.03.2021. Conform art. 1 din Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 49 din 31.03.2021 ”Privind declararea stării de urgență”, a fost declarată stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 1 aprilie -30 mai 2021. Conform art. 1 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 3 din 15.04.2021, pe durata stării de urgență, termenele de prescripție și termenele de decădere de orice fel nu încep să curgă, iar dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență, instituite potrivit Hotărârii Parlamentului nr. 49 din 31.03.2021. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 15 din 28.04.2021, a fost declarată neconstituțională Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 49 din 31.03.2021 ”Privind declararea stării de urgență”. Astfel, termenele suspendate, inclusiv cele de contestare, au început a curge din nou.

Hotărârile pronunțate de instanțele de judecată trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea.

Instanța de apel nu a respectat prevederile art. 414 Cod de procedură penală și nu a apreciat totalitatea probelor prezentate de acuzare întru confirmarea vinovăției inculpatului Rusu V. în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, nu a supus unei analize obiective cumulul de probe, adus în susținerea învinuirii, le-a dat o apreciere greșită și selectivă, cu derogare de la prevederile art. 101 Cod de procedură penală.

Mai mult, instanța de apel nu și-a motivat eficient soluția privind respingerea probelor administrate de către acuzarea de stat, reținând eronat, ca fiind pertinente și utile doar probele apărării.

Astfel, probele aduse în confirmarea învinuirii, cu certitudine dovedesc vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal. În același sens, nerecunoașterea vinovăției de către inculpat nu echivalează cu achitarea lui, aceasta fiind doar o metodă de a denatura stabilirea adevărului și de a se eschiva de la răspunderea penală.

Instanța de apel nu a audiat inculpatul în raport cu faptele incriminate, considerând că este posibilă examinarea în lipsa lui, așa cum ultimul a solicitat-o prin cerere scrisă, cu toate că era inadmisibilă. În acest sens, este relevantă jurisprudența CEDO, conform căreia, în cazul în care instanța de control reanalizează o cauză în fapt și în drept și studiază în ansamblu problema vinovăției sau nevinovăției, procedura nu are un caracter echitabil în lipsa aprecierii directe a declarației persoanei acuzate care susține că nu a comis actele calificate ca infracțiuni.

În așa mod, instanța de apel a încălcat prevederile art. 24 alin. (2) Cod de procedură penală, conform căruia ”Instanța de judecată nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii” și art. 101 alin. (1) Cod de procedură penală - fiecare probă urmează a fi apreciată din punct de vedere al pertenenței, concludentei, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor.

Totodată, instanța de apel a adoptat o decizie contradictorie pe de o parte descriind inițial latura obiectivă conform încadrării noi a art. 190 Cod penal, iar pe de altă parte, conform încadrării vechi, perioadă când și a fost comisă infracțiunea incriminată lui Rusu V., fără o careva logică consecutivă. Ca până la urmă, instanța de apel a reținut, că Rusu V. este învinuit conform încadrării vechi a normei materiale și respectiv, fără a argumenta concluzia sa în acest fel și, respectiv, lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii date.

Așadar, comiterea infracțiunii incriminate inculpatului nominalizat s-a confirmat prin cumulul de probe veridice, utile, concludente, care se află într-o coroborare reciprocă, administrate de către organul de urmărire penală în prezenta cauză.

Instanța de apel și instanța de fond nu a clarificat obiectiv circumstanțele cauzei examinate, adoptând o decizie ilegală în sens.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, acesta este expus neclar, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

9. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, când motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul Penal lărgit atestă că instanțele de fond și de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, conform potrivit art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, judecarea cauzei se efectuează numai în limitele învinuirii formulate. Potrivit art. 8 Cod penal, caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Conform art. 10 alin. (1) și (2) Cod penal, legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi. Legea penală care înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv. Potrivit art. 385 alin. (1) pct. 1) - 4) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează chestiunile dacă a avut loc fapta de săvârșirea căreia este învinuit inculpatul, dacă această faptă a fost săvârșită de inculpat, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii și de care anume lege penală este prevăzută ea, dacă inculpatul este vinovat de săvârșirea acestei infracțiuni. Conform art. 394 alin. (1) pct. 1), 2) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului. Potrivit art. 113 alin. (1) Cod penal, se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală.

Potrivit jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte. În cazul în care apare necesitatea de a reîncadra juridic fapta, pentru săvârșirea căreia inculpatul nu a fost pus sub învinuire, instanța trebuie să țină cont că o astfel de modificare a încadrării juridice este posibilă numai când acțiunile inculpatului, ce urmează a fi încadrate în baza altei legi, i-au fost imputate, nu conțin semnele unei infracțiuni mai grave și învinuirea pentru acestea nu se deosebește în mare măsură după circumstanțele reale ale cauzei de învinuirea înaintată definitiv, susținută de procuror în cadrul judecării cauzei, iar modificarea învinuirii nu înrăutățește situația inculpatului și nu afectează dreptul lui la apărare. **Învinuirea se consideră mai gravă** când în învinuire se introduc fapte și episoade adăugătoare, care nu au fost puse la baza învinuirii

inculpatului inițial, semne calificative care majorează volumul învinuirii, deși nu modifică estimăția juridică a celor săvârșite. Drept învinuire care esențial, după circumstanțele reale, diferă de cea de la început urmează de considerat orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acțiuni în locul celor imputate anterior, imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3., 23., 39., 41.*).

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului sentinței, instanța de fond (*pct. 2. din decizie*):

a) nu a coroborat recalificarea acțiunilor inculpatului pe art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, conform calificativelor: „...*prin inducere în eroare a acesteia prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului...*” cu prescripțiile din art. 8, 10 Cod penal și jurisprudența națională (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 23., 39., 41.*), sub aspectul că în cazul în care infracțiunea de escrocherie nu a fost decriminalizată după modificările operate în art. 190 Cod penal prin Legea nr.179 din 26.07.2018, în vigoare din 17.08.2018, iar redacția nouă a normei în cauză nu înlătură caracterul infracțional al faptei, nu ușurează pedeapsa și nu ameliorează în alt mod situația persoanei ce a comis infracțiunea, adică nu are efect retroactiv, acțiunile făptuitorului urmau a fi încadrate conform legii penale în vigoare la momentul săvârșirii faptei (*pct. 7. din decizie*).

Ori, reîncadrând acțiunile inculpatului în baza art. 190 alin. (2) lit. b), în redacția nouă, în vigoare din 17.08.2018, conform indicilor: „...*prin inducere în eroare a acesteia prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului...*”, a încălcat prevederile art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală și art. 10 Cod penal, deoarece aceste calificative, care majorează volumul învinuirii inițiale, nu existau la momentul săvârșirii faptei, iar asemenea împrejurări de fapt și de drept, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului inițial, nici nu se regăsesc în faptele infracționale descrise de instanță ca fiind dovedite.

Mai mult, calificativul: „...*prin inducere în eroare a acesteia prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului...*” este unul incomplet, deci absolut neclar, deoarece reprezintă doar o parte din cel prevăzut în dispoziția normei vizate, lipsind restul: „*în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean*”.

Pe lângă aceasta, nu a fost elucidată, în niciun fel, esența elementelor „...*prin inducere în eroare a acesteia prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului...*”, inclusiv coroborată cu acțiunile infracționale concrete și împrejurările de fapt incriminate inculpatului prin **ordonanță de modificare a învinuirii** din 11.12.2018 (*f.d. 12*).

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția.

În al doilea rând, conform art. 414 alin. (1), (2) și (6) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și

în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal, nefiind în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal. Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță. În corespundere cu art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, judecarea cauzei se efectuează numai în limitele învinuirii formulate. Potrivit art. 101 alin. (1) și (4) Cod de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludentei, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor. Instanța de judecată este obligată să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate. În corespundere cu art. 394 alin. (3) pct. 2) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de achitare trebuie să cuprindă enunțarea temeiurilor pentru achitarea inculpatului, cu indicarea motivelor pentru care instanța respinge probele aduse în sprijinul acuzării, nefiind admisă introducerea în sentința de achitare a unor formulări ce ar pune la îndoială nevinovăția celui achitat. Conform art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la respingerea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Potrivit jurisprudenței naționale, chestiunile de fapt asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări. Chestiunile de drept pe care urmează să le soluționeze instanța de apel sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel*). Hotărârea trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3., 39., 41*).

Însă, instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece conform descriptivului și dispozitivului deciziei (*pct. 7. din decizie*):

a) nu a judecat cauza în raport cu circumstanțele concrete în fapt și în drept, imputate inculpatului prin ordonanță de modificare a învinuire din 11.12.2018 (f.d. 12). Ori, invocarea că: „...acțiunile lui Rusu V. au fost încadrate de către procuror în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane **prin înșelăciune și abuz de încredere**, săvârșită de mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile. Limita între un acord civil și o componentă de infracțiune este latura subiectivă, care în cadrul relațiilor civile este caracterizată prin buna credință a părților, iar în cazul escrocheriei este caracterizată prin **înșelăciune și abuz de încredere**, detaliate de legiuitor. Prin **înșelăciune** se înțeleg acțiunile făptuitorului de a duce în eroare, de a amăgi proprietarul. Prin **abuz de încredere** făptuitorul folosește, în scop de a obține un bun material (bani), relațiile de încredere..., s-a reținut

în sarcina inculpatului următoarele: **Rusu V. a fost învinuit de organul de urmărire, că fiind în înțelegere prealabilă, de comun acord și împreună cu mai multe persoane nestabilite de organul de urmărire penală, a elaborat un plan criminal în vederea punerii în funcțiune a piramidei financiare cu denumirea „Xxxx” pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Acțiunile lui Rusu V. au fost încadrate în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, săvârșită de mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile...”, demonstrează că a judecat cauza în raport cu învinuirea inițială, formulată prin rechizitoriu.**

Mai mult, concluzia că: „contrar prevederilor art. 8, 389 Cod de procedură penală, sentința nu a fost bazată pe probe veridice, care au fost prezentate și cercetate în cadrul judecării cauzei, instanța acceptând abordările și concluziile organului de urmărire penală cu privire la **vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii prevăzute de 190 alin. (2) lit. b) Cod penal**”, dovedește că cauza a fost judecată conform unor temeuri în fapt și drept improprii speței de pe rol;

b) a constatat în descriptiv mai multe motive de achitare, care se contrazic reciproc și produc efecte juridice diferite, cum ar fi că: „...există dubii rezonabile că **acțiunile inculpatului întrunesc elementele infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, respectiv, că acesta a avut intenția de a sustrage bunurile părților vătămate...**, concluziile despre vinovăția persoanei **de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri...**, concluzia instanței de fond privind constatarea vinovăției inculpatului **în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal...**, partea acuzării **n-a prezentat în acest aspect probe, că inculpatul a urmărit un scop unic de a comite escrocheria în privința părților vătămate...**, nu a fost demonstrată intenția inculpatului **de însușire a bunurilor de la părțile vătămate...**, în ședința de judecată **n-au fost prezentate probe a vinovăției inculpatului. art. 6 (2) CEDO obligă printre altele, că, îndeplinindu-și funcțiile sale, instanța să nu pornească de la ideea preconceptută, că persoana acuzată a comis acțiunea incriminată, obligația de a prezenta dovezi revenind procurorului și orice dubii fiind în favoarea acuzatului...**”.

Totodată, în dispozitiv a dispus divergent că inculpatul este achitat, deoarece: **„fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii”**.

Pe lângă aceasta, potrivit dispozitivului a fost casată total sentința de condamnare și adoptată o soluție de achitare a inculpatului, dar, absolut neclar și divergent, ulterior a menținut parțial sentința de condamnare indicând că: **„Dispozițiile sentinței în latura corpurilor delictive, se mențin”**;

c) doar a trecut în revistă dovezile administrate, însă nu a apreciat fiecare probă separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, inclusiv cu circumstanțele concrete de fapt și de drept invocate în ordonanța de modificare a învinuirii, neindicând motivele pentru care a respins probele acuzării;

d) și-a întemeiat concluziile pe probe neverificate în ședința de judecată a instanței de apel și neconsemnate în procesul-verbal, cum ar fi cele de la f.d. 102-103, 105-130 v.1, 18-21 v.2.

Astfel, împrejurările enunțate relevă, în mod clar și evident, că instanțele de fond și de apel nu au judecat cauza în conformitate cu rigorile prevăzute de lege, deoarece au adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prevăzute în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului ordinar, casării totale a deciziei și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

10. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit,

D E C I D E :

Admite recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Andrei Formusatii, casează total decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți din 24 februarie 2021, în privința inculpatului Rusu Veaceslav xxxx și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, fiind pronunțată integral la 28 iulie 2021.

Președinte

Nadejda Toma

Judecători

Iurie Diaconu

Anatolie Țurcan,

Victor Burduh

Nicolae Craiu

